

Talouspolitiikan
arviointineuvoston
vuosikertomus
2017

Talouspolitiikan arviointineuvosto

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki, Finland

Helsinki, maaliskuu 2018

1 Talouspolitiikan arviointineuvosto

Talouspolitiikan arviointineuvosto perustettiin tammikuussa 2014 tuottamaan riippumaton arvio talouden tilasta ja harjoitetusta talouspolitiikasta. Valtioneuvoston asetuksen (61/2014) mukaan neuvoston tehtävänä on arvioida

- 1) talouspolitiikalle asetettujen tavoitteiden tarkoituksenmukaisuutta
- 2) talouspolitiikalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja valittujen keinojen tarkoituksenmukaisuutta
- 3) talouspolitiikan valmistelussa käytettyjen ennuste- ja arviointimenetelmien laatua
- 4) talouspolitiikan eri osa-alueiden yhteensovittamista ja kytkeitä yhteiskuntapolitiikan muihin osa-alueisiin
- 5) talouspolitiikan onnistumista erityisesti taloudellisen kasvun ja vakauden, työllisyyden ja julkisen talouden pitkän ajan kestävyyskannalta
- 6) talouspolitiikan instituutioiden ja julkisen talouden rakenteiden tarkoituksenmukaisuutta.

Neuvosto julkistaa vuosittain arvion harjoitetusta talouspolitiikasta.

Valtioneuvosto nimittää neuvoston jäsenet viiden vuoden toimikaudeksi korkeakoulujen taloustieteellisten yksiköiden ja Suomen Akatemian ehdotuksen perusteella. Neuvoston tämänhetkiset jäsenet ovat yliopistojen professoreita, jotka osallistuvat neuvoston toimintaan oman toimensa ohella. Neuvosto toimii Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) yhteydessä, joka tarjoaa neuvostolle sen tarvitsemia tukipalveluita. Arviointineuvosto on työssään VATT:sta riippumaton.

Arviointineuvosto aloitti toimintansa toukokuussa 2014.

Neuvoston ensimmäisenä puheenjohtajana toimii prof. Roope Uusitalo Jyväskylän yliopistosta. Muut jäsenet ovat prof. Torben M. Andersen Århusin yliopistosta, prof. Kaisa Kotakorpi Turun yliopistosta ja prof. Mikko Puhakka Oulun yliopistosta. Mikko Puhakka on neuvoston varapuheenjohtaja. Neuvoston toimikausi on 1.4.2014–31.3.2019. Neuvoston pääsihteerinä toimi vuoden alusta lähtien Seppo Orjasniemi ja tutkijana toukokuun alusta lähtien Allan Seuri.

Vuonna 2017 neuvoston kokoonpanossa tapahtui muutoksia. Neuvoston jäsen prof. Kaisa Kotakorpi oli tutkimusvapaalla ajanjaksolle (1.8.2016 – 31.7.2017). Tuona aikana hänen sijallaan neuvoston jäsenenä toimi prof. Jukka Pirttilä Tampereen yliopistosta.

2 Toiminta

Arviointineuvosto keskittyi toiminnassaan vuonna 2017 neuvoston neljännen raportin laadintaan. Raportti julkaistiin tammikuussa 2018. Siksi tämä vuosikertomus kattaa neuvoston toiminnan osalta myös tammikuun 2018. Neuvoston taloutta kuvattaessa keskitytään kalenterivuoteen 2017.

2.1 Raportti

Talouspolitiikan arviointineuvoston keskeinen tehtävä on vuosittain julkaistava arvio harjoitetusta talouspolitiikasta. Neuvoston neljännessä raportissa arvioitiin hallituksen talouspoliittisen linjan keskeisiä kohtia.

Finanssipolitiikan arvioinnissa keskityttiin julkisen talouden sopeutusohjelman mittaluokan ja ajoituksen sekä finanssipolitiikan sääntöjen ja tavoitteiden noudattamisen arviointiin. Huomiota kiinnitettiin myös muuttuneeseen kuvaan talouskehityksestä sekä talousennusteiden epävarmuuteen. Finanssipolitiikan sääntöjen osalta hallituksen päättämien toimien arvioitiin olevan riittämättömiä tavoitteiden saavuttamiseksi. Kestävyysevajeen osalta arvioitiin kestävyysvajelaskelmien herkkyyttä valituille taustaoletuksille erityisesti eläkerahastojen omaisuuden osalta. Lisäksi keskusteltiin julkisen talouden riskienhallinnasta ja kasvaneista vastuista.

Finanssipolitiikan ohella raportissa käsiteltiin koulutuspolitiikkaa ja innovaatiopolitiikkaa.

Raportin kirjoitustyö tehtiin vuoden 2017 aikana ja raportti julkaistiin 23.1.2018. Raportti on luettavissa neuvoston [www-sivuilla](#).

Raportissa esitettävät arviot talouspolitiikasta perustuvat neuvoston jäsenten ja pääsihteerin analyysityöhön. Lisäksi neuvosto hyödyntää työssään ulkopuolisten tekemiä tutkimuksia ja selvityksiä. Arviointineuvoston määrärahalla teetettiin

vuoden 2017 raporttia varten seitsemän taustaraporttia, jotka on lueteltu alla. Kuusi ensimmäistä olivat tilaustutkimuksia ja seitsemännen teki neuvoston työn tueksi palkattu tutkijapuhelututkija.

Vuoden 2017 raportin taustaraportit:

Allan Seuri (talouspolitiikan arviointineuvosto) ja Hannu Vartiainen (Helsingin yliopisto): "Yliopistouudistus ja yliopistojen rakennekehitys"

Tuomas Takalo (Suomen Pankki ja VATT) ja Otto Toivanen (Aalto Yliopisto ja KU Leuven): "Economics of Finnish Innovation Policy"

Allan Seuri ja Roope Uusitalo (Talouspolitiikan arviointineuvosto) ja Hanna Virtanen (Etna): "Pitäisikö oppivelvollisuusikä nostaa 18 vuoteen?"

Ludger Woessmann (Münchenin yliopisto ja ifo-Instituutti): "Vocational Education in Apprenticeship Systems: Facing the Life-Cycle Trade-offs"

Ilpo Kauppinen (VATT) ja Olli Ropponen (VATT): "Taxation, migration and location of innovative activity"

Aleksi Kalenius (Suomen pysyvä edustusto OECD:ssa): "Koulutustason kehitys Suomessa"

Jani-Petteri Ollikainen (Talouspolitiikan arviointineuvosto): "The reform of vocational upper secondary education"

Neuvoston työkielenä on englanti, mutta ensimmäinen raportti päätettiin julkaista sekä suomeksi että englanniksi. Raportin kirjoittaminen kahdella kielellä osoittautui työlääksi. Neuvoston toinen ja kolmas raportti julkaistiin englanniksi ja siihen liitettiin suomenkielinen tiivistelmä. Molempina vuosina kielivalinnasta käytiin julkista keskustelua raportin julkaisun jälkeen. Kielivalintaa on perusteltu neuvoston resurssien tehokkaalla käytöllä. Neljäs raportti julkaistiin englanniksi suomenkielisen tiivistelmän kera. Raportin suomenkielinen käännös julkaistiin huhtikuussa 2018.

2.2 Kokoukset

Arviointineuvosto kokoontui vuonna 2017 yhdeksän kertaa (24.1., 7.3., 2.5., 15.8., 11.9., 6.10. ja 6.11. 23.11. ja 19.12.). Viisi kokousta järjestettiin VATT:ssa ja ne kestivät koko päivän. Lisäksi järjestettiin neljä puhelinkokousta, (7.3., 11.9., 6.11. ja

19.11.). Arviointineuvoston jäsenet, pääsihteeri ja tutkija pitivät kokouksissa alustuksia raportin aihepiireistä. Käydyn keskustelun pohjalta muodostettiin arviointineuvoston yhteiset kannanotot talouspolitiikkaan. Kokousten välillä neuvoston jäsenet ja sihteeristö työskentelivät tahoillaan pitäen yhteyttä sähköpostin välityksellä.

Kokouksissa kuultiin myös ulkopuolisia asiantuntijoita. Vuonna 2016 kokouksiin kutsuttiin viisi ulkopuolista asiantuntijaa:

- Mika Kortelainen
- Tuomas Takalo ja Otto Toivanen
- Otto Toivanen
- Hannu Vartiainen
- Mika Tammilehto
- Työ- ja elinkeinoministeri Olli Rehn esitteli hallituksen talouspolitiikkaa.
- Tutkimusprofessori Tomi Kyyrä ja erikoistutkija Hanna Pesola esittelivät työmarkkinatuen uudistusta koskevaa tutkimustaan.
- Neuvonantaja Juuso Vanhala Suomen Pankista esitteli työmarkkinoiden ja työntekijöitä palkkaavien yritysten dynamiikkaa
- Finanssineuvos Tuulia Hakola-Uusitalo valtiovarainministeriöstä kertoi työttömyysturvauudistuksen tilanteesta
- Professori Jari Vainiomäki Tampereen yliopistosta esitteli palkkahajontaa ja palkkajäykkyyksiä koskevaa taustaraporttia
- Tutkimusjohtaja Tuomas Kosonen Palkansaajien tutkimuslaitoksesta esitteli työmarkkinoiden joustavuutta koskevaa taustaraporttia

2.3 Tiedotus ja medianäkyvyys

Vuoden 2017 aikana Talouspolitiikan arviointineuvoston viestit esiintyivät usein lehtikirjoituksissa. Lisäksi neuvoston puheenjohtaja kommentoi hallituksen finanssipolitiikkaa esimerkiksi YLE:n A-studiossa 9.8.2017.

Arviointineuvoston tiedotustoiminta keskittyy vuosittaisen raportin julkaisemiseen ja raportin aihepiireihin liittyviin mediaesiintymisiin.

Kolmannen raportin julkaisutilaisuus järjestettiin 23.1.2017 Helsingissä Economicumin 4. kerroksen seminaarihuoneessa (Arkadiankatu 7). Tilaisuuteen oli ilmoitautunut 19 toimittajaa. Paikalla olivat myös YLE:n ja MTV3:n kameraryhmät.

Raportin julkaisemistilaisuuden yhteydessä järjestettiin avoin seminaari 24.1.2017 Helsingissä Economicumin suuressa luentosalissa (Arkadiankatu 7). Seminaarissa Torben M. Andersen esitteli raportin keskeiset viestit ja Roope Uusitalo esitteli koulutuspolitiikkaa koskevan luvun sisältöä ja professori Hannu Vartiainen (Helsingin yliopisto) kävi läpi yliopistojen rahoitusjärjestelmän synnyttämiä insentivejä käsittelevän taustaraportin keskeisiä tuloksia. Kommentaattoreina tilaisuudessa toimi Ruotsin Finanspolitiska rådetin entinen puheenjohtaja professori Lars Jonung sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kansliapäällikkö Anita Lehikoinen.

Arviointineuvoston raportti uutisoitiin laajasti eri tiedotusvälineissä ja raportti mainittiin useissa pääkirjoituksissa. Sähköiset mediat uutisoivat raportin näyttävästi. Julkaisupäivänä raporttia käsiteltiin YLE:n ja MTV3:n pääuutislähetyksissä. Lisäksi arviointineuvoston Roope Uusitalo ja Kaisa Kotakorpi keskustelivat raportista YLE Radio 1:ssä 25.1.2018.

2.4 Muu asiantuntijatoiminta

Arviointineuvoston jäsenet ja heidän sijaisenaan sihteeristön jäsenet voivat antaa neuvoston edustajina neuvoston toimintaan läheisesti liittyvistä aiheista lausuntoja eduskunnalle tai muille tahoille. Lausunnon suuntaviivoista keskustellaan neuvoston jäsenten kanssa. Vuoden 2017 aikana arviointineuvosto antoi seuraavat lausunnot:

Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunto vuoden 2018 talousarvioesityksestä, Valtiovarainvaliokunta, 24.10.2017

Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunto hallituksen vuosikertomuksesta vuodelle 2016, Tarkastusvaliokunta, 4.10.2017

Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, 30.5.2017

Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunto Julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018–2021, Valtiovarainvaliokunta, 15.5.2017

Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunto Tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan vaalikauden 2015–2018 puoliväliraportista ja Sosiaalimeinojen kehitysarvioita koskevasta selvityksestä, Tarkastusvaliokunta, 27.3.2017

Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunto Tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan vaalikauden 2015–2018 puoliväliraportista, Valtiovarainvaliokunta, 10.3.2017

Lausunnot julkaistiin myös neuvoston www-sivuilla.

Muu toiminta:

Vuoden 2017 aikana arviointineuvoston jäsenillä oli tapaamisia keskeisten poliitisten vaikuttajien kanssa myös virallisten kuulemisten ulkopuolella.

Roope Uusitalo tapasi valtiovarainministeri Petteri Orpon, Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasosen, Tuomo Puumalan, Mauri Pekkarinen, Arto Satosen, SDP talouspoliittinen työryhmän sekä Heikki Mannilan.

Talousspolitiikan arviointineuvoston pääsihteeri alusti SDP:n talouspoliittisen työryhmän tilaisuudessa 17.2.2017

Talousspolitiikan arviointineuvoston järjesti vuoden 2017 raportin julkaisupäivänä 23.1.2018 avoimen seminaarin, jossa käsiteltiin vuoden 2017 raportin sisältöä. Seminaariin oli erittäin runsas osanotto. Seminaaria pystyi seuraamaan myös internetin välityksellä.

2.5 Talous

Arviointineuvoston käyttömenoihin osoitettiin vuodelle 2017 määrärahaa 310 000 euroa. Määräraha sisältyi VATT:n toimintamomentille. Määräraha kului pääosin sihteeristön palkkausmenoihin, toimintamenoihin ja neuvoston jäsenten palkkioihin. Arviointineuvoston puheenjohtajan vuosittainen palkkio on 10 000 euroa ja muiden jäsenten palkkiot ovat 5 000 euroa. Määrärahan käytössä on huomioitu myös VATT:n neuvostolle tuottamat tukipalvelut. Lisäksi neuvosto

palkkasi tausta-analyysien tekoa varten kesällä kaksi tutkimusharjoittelijaa, jotka jatkoivat loppuvuonna tutkimusapulaisina. Tutkimusapulaisista aiheutui noin 14 000 euron kustannus. Vuoden 2017 raporttia varten tilattiin määrärahan turvin 6 kpl taustaraportteja, joista aiheutuneista menoista noin 17 000 euroa kohdistui-
vat vuodelle 2017 ja 34 000 euroa kohdistuu vuodelle 2018. Lisäksi vuodelle 2016 kohdistui 12 000 euroa vuoden 2016 raporttia varten tilatuista taustaraporteista aiheutuneita menoja. Vuosilta 2015–2016 siirtyi vuodelle 2017 määrärahoja noin 70 000 euroa. Vuoden 2017 määrärahoista vuodelle 2018 siirtyy noin 137 000 euroa.